

3.5 การยกย่องครู

ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของครูมาเป็นเวลาช้านาน แต่ในยุคที่ประเทศกำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว การค้า ธุรกิจ และวงการวิชาชีพต่าง ๆ เพื่อฟูขึ้นทุกแห่งหน ในสภาวะที่สังคมมีพลวัตสูง ความสำเร็จของครูในวิชาชีพ และครูที่มีผลงานดีเด่นจึงมักไม่ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชน และสังคมโดยรวม ด้วยเหตุนี้ หน่วยงานและองค์กรต่างๆ จึงได้จัดให้มีระบบการยกย่องและให้รางวัลครูในหลายรูปแบบ เพื่อแสดงความสนใจในความสำเร็จของครู ให้ครูอยู่ในหัวใจของคนไทยต่อไป ความพยายามของหน่วยงานเหล่านี้มีลักษณะที่แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541ข)

3.5.1 สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนครู (กค.)

ในฐานะหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่กำกับดูแลอาชีพครู ได้กำหนดตำแหน่งความก้าวหน้าของครูให้สัมพันธ์กับเงินเดือนและระดับตำแหน่งในระบบข้าราชการพลเรือน ได้แก่ ครู 1 (ระดับ 1-3) ครู 2 (ระดับ 2-4) อาจารย์ 1 (ระดับ 3-5) อาจารย์ 2 (ระดับ 5-7) และอาจารย์ 3 (ระดับ 7-9) ระบบตำแหน่งไม่ใช่รางวัล แต่เป็นการยกย่องและยอมรับความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของครูในตำแหน่งต่างๆ

3.5.2 ครูสภา

ในฐานะองค์กรที่รวมครูจำนวนมากของประเทศได้จัดให้มีการให้รางวัลประจำปี เพื่อยกย่องครูที่มีผลงานดีเด่น อันจะสร้างขวัญกำลังใจให้เกิดครูที่มีความสามารถและได้ทุ่มเทกับการเป็นครู รางวัลแบ่งออกเป็น

- **รางวัลครูสภา** ได้แก่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาระดับต่างๆ ปีละไม่เกิน 9 คน ผู้ได้รับรางวัลครูสภาจะได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณ เกียรติบัตร เข็มที่ระลึก และเงินสดรางวัล 100,000 บาท มีผู้ได้รับรางวัลครูสภาแล้ว 111 คน ในระยะเวลา พ.ศ. 2524-2539

- **รางวัลครูภาษาไทยดีเด่น** ให้แก่ครูสอนภาษาไทยดีเยี่ยม ตั้งแต่ปี 2528-2539 รวมทั้งสิ้น 1,792 คน ผู้ได้รับรางวัลนี้จะได้รับโล่ และเข็มเกียรติคุณ

- **เข็มครุสดุดี** ให้แก่ครูผู้มีจรรยา มารยาทดีเด่นทุกปี ในวันที่ 5 ตุลาคม ซึ่งตรงกับวันครูโลก ตั้งแต่ปี 2535-2539 มีครูได้รับเข็มครุสดุดีรวม 389 คน

3.5.3 สมาคมครูวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย

สมาคมครูวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย ได้จัดให้มีโครงการประกวดกิจกรรมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม ครูที่ส่งโครงการและได้รับคัดเลือกให้ได้รับรางวัลชนะเลิศ มีมูลค่า 100,000 บาท จัดขึ้นครั้งแรกในปี 2539

3.5.4 สมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

สมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทยฯ ได้ส่งเสริมครูวิทยาศาสตร์ที่มีผลงานดีเด่น โดยการสนับสนุนของมูลนิธิซีเมนต์ไทย มอบรางวัลให้ครูวิทยาศาสตร์ดีเด่นท่านละ 50,000 บาท ในวันวิทยาศาสตร์แห่งชาติ (18 สิงหาคม) นับตั้งแต่ปี 2525-2539 มีครูวิทยาศาสตร์ดีเด่นที่ได้รับรางวัลรวม 76 คน

3.5.5 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้จัดให้มีโครงการกิตติเมธี ขึ้นในปี 2528 และจัดตั้งกองทุนกิตติเมธีสนับสนุนบุคคลผู้ที่มีความสามารถทางวิชาการ (กิตติเมธีประจำสาขาวิชาการ) และผู้ทำคุณประโยชน์ให้แก่มหาวิทยาลัย (กิตติเมธีกิตติมศักดิ์)

3.5.6 มูลนิธิสมาน-คุณหญิงเบญจา แสงมลิ

มูลนิธิสมาน-คุณหญิงเบญจา แสงมลิ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษา การศาสนา และการสาธารณสุข ได้สรรหาบุคคลผู้มีผลงานดีเด่น รวม 6 สาขา คือ นักบริหารการศึกษา ครูภาษาไทย ครูสังคมศึกษา การศึกษานอกระบบ การศึกษาก่อนประถมศึกษา และพระสงฆ์ ผู้ได้รับการคัดเลือกจะได้รับพระราชทานรางวัลเข็มเชิดชูเกียรติจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

3.5.7 มูลนิธิโทรเพื่อการส่งเสริมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย

มูลนิธิโทเรฯ ได้จัดตั้งขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2537 จัดให้รางวัลการศึกษาวินยาศาสตร์ให้แก่ครู-อาจารย์ในระดับต่างๆ เพื่อส่งเสริมการทำงานวิจัยค้นคว้าสิ่งประดิษฐ์และสื่อการศึกษาต่างๆ

3.5.8 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.)

สกศ. ได้ริเริ่มให้มีการสรรหาครูที่มีความรู้ ความสามารถ และมีโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่จะขยายผลความรู้และทักษะการเรียนการสอนใหม่ๆ โดยจัดทำโครงการเป็นทั้งรางวัล และทุนสนับสนุนให้ทำโครงการขยายผลให้แก่ครูทั่วไป โครงการมีลักษณะนอกรอบ และเริ่มขึ้นเมื่อปี 2541 แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

- **ครูแห่งชาติ** ให้แก่ครูที่มีความสามารถสูงด้วยทุนสนับสนุนปี ละ 220,000 บาท เป็นเวลา 3 ปี และสามารถต่อโครงการได้อีก 2 ระยะ ๆ ละ 3 ปี ในปี 2541 ได้ให้รางวัลครูแห่งชาติรวม 4 คน
- **ครูต้นแบบ** ให้แก่ครูที่มีวิธีการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ ในปี 254 ได้ให้รางวัลครูต้นแบบรวม 30 คน
- **ครูแนวใหม่** ให้แก่ครูใหม่ที่เป็นครูมาแล้วไม่เกิน 3 ปี และมีความสนใจจะทำการวิจัยทางการศึกษา โดยให้ทุนสนับสนุนเป็นเงินเดือน ๆ ละ 5,000 บาท เป็นเวลา 1 ปี ในปี 2541 ได้ให้ทุนครูแนวใหม่ 6 คน